

N:o 135.

Af Herr J. Wedberg: Om underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, att de bankbolag, som derom göra ansökning, icke vidare må vara bundna af den föreskrift, som bestämmer enskild banks utlåningsrätt mot borgen till högst en tiondedel af bankens grundfond.

I samma mån som antalet enskilda banker inom riket ökats och dessa banker på hvarje mer betydande plats öppnat kontor samt allmänheten, till följd af den derigenom vunna lättheten att röra sig i penningväg, alltmer anlitat berörda penninginrättningar, hvilka numera blifvit fullkomligt outhärliga, i samma mån måste det ock vara af vigt, att de lagbestämmelser, som anvisa sättet för deras verksamhet, äro både fullt praktiska och ledande till så väl den låntagande allmänhetens som bankernas fördel. Att så dock icke i alla afseenden är förhållandet har jag trots mig finna; och det är för att afhjelpa en olägenhet härutinnan, som jag anhåller få fästa Riksdagens uppmärksamhet på den bestämmelse i de af Kongl. Maj:t sednast utfärdade oktroybref för de enskilda bankerna, enligt hvilken »lån emot borgen aldrig må meddelas till högre sammanlagdt belopp än en tiondedel af hvarje särskild banks grundfond»; hvaraf jemväl följer, att all den öfriga utlåningen måste ske emot säkerhet i pant eller hypotek.

Lagstiftarens afsigt med denna bestämmelse har tvifvelsutän varit, att möjligheten att upplåna penningar skulle till hufvudsaklig del bero på gjorda affärer eller inskränkas till belåning af egande fordringar eller valutor; och om denna afsigt vunnits, hade säkerligen mycken fördel för det allmänna deraf framgått. Men så är tyvärr icke förhållandet. Det har i stället visat sig, att berörda bestämmelse haft till följd, att största delen af bankernas utlåning grundas på af enskilda personer utgifna fingerade förbindelser, eller sådana, för hvilka icke någon valuta erhållits; och dermed får innehållet af ifrågavarande lagstadgande anses efterkommet.

I en föregående konkurslag fanns en paragraf, enligt hvilken utgifvandet af skuldförbindelser utan erhållen motsvarande valuta ansågs såsom ett brott, hvilket

var belagdt med strängt straff; och detta med rätta, ty dylika förbindelser kunna väl egentligen icke betraktas annorlunda än såsom falsarier? men till användande af sådana medel tvingas genom förstberörda lagbestämmelse den låntagande allmänheten, hvilken i de flesta fall *icke eger eller kan anskaffa*, till säkerhet för de ofast ombärliga eller nödtvungna lånen, sådana antagliga värdepapper, som representera verkliga valutor. Utom det demoraliserande inflytande utfärdandet af falska förskrifningar måste utöfva och det lättsinne, som alstras, genom att utan betänkande begagna en dylik, numera vanlig, utväg har saken äfven flera betänkliga sidor. Så t. ex. — om man vill ingå i detaljer — utger mången af allmogeklassen, i egenskap af löftesman, villigt sin revers att begagna såsom hypotek för ett diskontlån, hvilken revers sedermera icke sällan förnyas för hvarje omsättning, utan att låntagaren någonsin återlemnar ett föregående hypotek till utgifvaren eller denne sistnämnde återfordrar det, emedan han icke känner hvarken det oriktiga i sitt handlingssätt eller de möjliga följderna deraf. Han vet blott att banken fordrar reverser såsom säkerhet. Hvilket vidsträckt fält för vingleriet kan icke i en bedräglig persons hand här öppnas? hvilka olyckor kunna icke härigenom åstadkommas? — och hvar finna korrektivet häremot? Äfven om bankerna ålades att icke emottaga fingerade förbindelser, så skulle det i många fall blifva för dem en omöjlighet att utröna, om lemnade värdepapper vore af dylik beskaffenhet eller ej.

Vill man för öfrigt taga i betraktande, huruvida något är vunnet med ett ovilkorligt infordrande af hypoteker för beviljade lån, huruvida sådant är till fördel för bankerna, låntagarne eller löftesmännen, eller om derigenom erhålles större säkerhet eller någon garanti mot låneutvägarnes alltför stora utsträckning, så skall man lätt finna, att icke i något af dessa hänseenden ett möjligt afsedt ändamål vinnes.

På grund af hvad jag haft äran anföra — och då frånvaron af denna lagbestämmelse icke under den följd af år enskilda banker förut existerat visat sig ega något menligt inflytande, helst som vederbörande bankstyrelser nog finna med sin fördel förenadt både att infordra tjenliga lånehandlingar och tillse att den enskildes lånerätt ej för långt utsträcket, samt slutligen den princip numera är antagen, att ej utan nödvändighet lägga band på någon allmän rörelse — får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen må till Kongl. Maj:t ingå med underdånig anhållan, att de bankbolag, som derom göra ansökning, må få upphäfd den i deras oktroybref intagna föreskriften, att *endast en tiondedel* af hvarje särskild banks grundfond får mot borgen utlånas.

Jag anhåller vördsamt, att denna min motion må till vederbörligt Utskott remitteras.

Stockholm i Januari 1870.

Jac. Wedberg.

Häri instämmer
C. A. V. Kallstenius.